

„IZGLĀB NAMU!” Restaurācijas metodikas paraugs DURVJU KOMPLEKTAM

OBJEKTS: Durvis ēkai Kuldīgā, Skrundas iela 10.

Pirmsrestaurācijas izpēte

Sastādīja:
Restaurators
Jānis Mertens

Kuldīga
29.08.2013

ZIŅAS PAR RESTAURĒJAMO OBJEKTU

- ❖ Autors: nav zināms
- ❖ Datējums: 19.gs. 4.cet.
- ❖ Materiāls: priedes koks, metāls, stikls
- ❖ Izpildījuma tehnika: amatnieka roku darbs

OBJEKTA ĪSS APRAKSTS

Ēka

Ēkas celtniecība datējama līdz 1879.gadam (19.gs.4.cet.). Ielas fasāde jau sākotnēji apšuj ar dēļiem (kā rusti). Ap ailām profilētas apmales, logiem dekoratīvi sandriki un profilētas palodzes. Mezonīna daļas malās, vidū un ēkas stūros no fasādes plaknes izvirzīti pilastri ar kanelūrām, profilētu bāzi un noslēdzošo dzegu. Pirmo un otro stāvu atdala starpdzega. Jumtam un mezonīna frontonam profilēta koka dzega ar dekoratīvu, ažūru dzegas dēli vidusdaļā. Ēkai daļēji saglabājušies sākotnējie slēgi un logi. ***Ēka atrodas Kuldīgas vēsturiskās apbūves 8. zonā.***

Durvis

Ārdurvis ar virslogu izgatavotas 19.gs. beigās. Divvērtņu durvis izgatavotas rāmja pildīņa konstrukcijā no priedes koka ar kvadrātisku dekoru. Durvīm ir saglabājušās oriģinālās metāla detaļas (viras, aizbīdņi, roktura komplekts, slēdzenes mehānisms).

ZIŅAS PAR OBJEKTA VĒSTURI UN IEPRIEKŠĒJO RESTAURĀCIJU

Ziņu nav.

IZPĒTES ATZINUMS

Durvis tiek krāsotas pēc izstrādātās ēkas krāsu pases.

Virsgaismas logs, apmales, aploda - S 6010-G70Y

Durvju vērtnes no ārpuses un iekšpuses - S 6010-G70Y

TEHNISKĀ STĀVOKĻA NOVĒRTĒJUMS

Durvis

Durvis un portāls ilgstoši nav kopts, krāsu slāņi atlupuši, nenoturīgi. Durvis tiek funkcionāli izmantotas. Durvju vērtnes tiek demontētas un to aprīkojums – viras, aizbīdņi, slēdzene ar rokturi, arī tiek remontēti. Durvju vērtnes un virslogs tiek demontēti un pārvietoti uz Kuldīgas novada pašvaldības restaurācijas nodaļas darbnīcu Pils ielā 5, Kuldīgā.

Konstrukcija

Durvju aploda ar šķērsi ir stiprināta un iestrādāta mūra ailā. Durvju aplodā ir ievirotas durvju vērtnes. Durvju vērtņu dubulta pildīņiem pa perimetru ar naglām ir stiprinātas dekoratīvas profila līstes. Durvis izgatavotas no priedes koka, apsekošanas laikā tās ir veramas (sk. Fotofiksāciju).

Konstrukcijas bojājumi

Laika gaitā durvju aploda ir nobīdījusies uz leju. Vērtņu dekoratīvajiem pildīņiem, koksnes rukuma rezultātā, ir nelielas plaisas. Bojātas un zudušas profila līstes, novērojamas plaisas. Aplodai un vērtņēm ir nelieli naglu bojājumu, kā arī laika gaitā ievērojami nodilis sliekšnis. Trupes bojājumi novērojami durvju vērtņu apakšējā daļā. Virsgaismas logam zudis viens dekoratīvais elements un tas aplodā stiprināts ar trīs fiksatoriem (baskviliem). Bojāts slēdzenes mehānisms. No ārpuses zudis durvju roktura koka tverekļis un divas apaļās

nosegvairodziņa plāksnes. Durvju iekšpusē apakšējā daļā laika gaitā nomainīts neatbilstošs fiksators (baskvils).

(sk. Fotofiksāciju un bojājumu shēmu).

Apdare (krāsojums)

Durvis vairākkārtīgi pārkrāsotas. Dažādās durvju vietās atrodams dažāds krāsu slāņu skaits. Krāsas slāņi ir nevienmērīgi, nestabili ar saistvielu zudumiem. Krāsas slānis gandrīz pilnībā zudis vērtņēm un aplodai. Krāsojums daļēji saglabājies uz virsgaismas loga. (sk. Fotofiksāciju un izpētes atzinumu).

RESTAURĀCIJAS UN KONSERVĀCIJAS PROGRAMMA

Darba pamatprincipi

- Oriģināls, kuru var apstrādāt uz vietas objektā netiek noņemts vai pārvietots no savas sākotnējās atrašanās vietas.
- Attīrīšanas darbi izpildāmi ar mehāniskiem līdzekļiem - ar vieglu suku noslaukot putekļus, atlupušos krāsu slāņus attīrot uzmanīgi ar cikliņu.
- Virsma netiek perfekti apstrādāta - nošpaktelēta, noslīpēta, bet atstāta ar nelieliem negludumiem, patinu, nodilumu un mehāniskiem bojājumiem (skrambām, iesitumiem), kas izveidojušies laika gaitā.
- Virsmu apstrādei tiek izmantoti tradicionāli, dabīgas izcelsmes materiāli, kas vēsturiski pierādījuši savas pozitīvās īpašības un prognozējamus trūkumus. Tiek lietota lineļļa, lineļļas krāsa ar dabīgiem tradicionāliem pigmentiem, lineļļas ķīte logu iestiklošanai un galdniecības darbiem, terpentīns.

Ārdurvis, aploda, šķērsis un portāls

- Vērtnes izcelt un pārvietot uz darbnīcu.
- Noslaucīt putekļus ar galdnieka slotiņu.
- Notīrīt atlupušos, nenoturīgos krāsu slāņus ar cikliņu.
- Noslaucīt ar slotiņu un mitru lupatu, lai attīrītu virsmu no putekļiem.
- Protezēt koksnes bojātās vietas.
- Atjaunot durvju aplodas ģeometriju.
- Izgatavot no jauna durvju sliekšni un zudušās koka detaļas.
- Atjaunot slēdzenes mehānismu un izgatavot zudušās metāla detaļas.
- Gruntēt ar siltas lineļļas un terpentīna maisījumu 4 reizes, atkarībā no virsmas uzsūktspējas. Pēdējā kārtā ar tonētu gruntējumu – maisījumam piejaukts pigments.
- Pēc katras gruntēšanas reizes noslaucīt gruntējumu, kas nav iesūcies kokā.
- Plaisas aiztepēšana ar lineļļas ķīti.
- Krāsot divās kārtās ar lineļļas krāsu.

Virslogs

- Logu uzmanīgi izcelt no aplodas un pārvietot uz darbnīcu
- Izņemt stiklu. Stikls iestrādāts ar koka līstītēm 20.gs.vidū.
- Logu notīrīt ar slotiņu un nomazgāt.
- No fasādes puses notīrīt atlupušos, nenoturīgos krāsu slāņus ar cikliņu. No telpas puses krāsojums noturīgs, nav mehāniski jātīra.
- Izgatavot no jauna zudušos dekoratīvos elementus.
- Vērtņi gruntēt ar siltas lineļļas un terpentīna maisījumu 3 reizes. Gruntējuma slānis, kas neiesūcas koka virsmā noslaukams ar lupatiņu. Ja nākošais gruntējuma slānis vairs neiesūcas virsmā, pietiek ar mazāku skaitu gruntējuma.

- Ielikt stiklu - stiklojumam izmantot vecu, amatnieciski izgatavotu stiklu.
- Stiklu ielikt ķītē, pirms tam nostiprināt ar metāla skaviņām.
- Virslogu krāsot divās kārtās ar lineļlas krāsu (analogi ārdurvju tonim).

Darba metodika

Esošās koka detaļas remontējamas un restaurējamas. Zudušās un nopietni bojātās vietas protezējamas, izmantojot sausu, atbilstošu materiālu, ievērojot to konstruktīvo risinājumu un profilējumu. Pēc notīrīšanas, nomazgāšanas un gruntēšanas lielākās šķirbas aizpildīt ar lineļlas ķīti vai protezēt, nepārspīlējot ar virsmas gludumu, koks ir vecs un tādā veidā jāizskatās.

Stiklojumam izmantot vēsturiskos plānos stiklus (2mm), stiprināt ar lineļlas ķīti. Krāsojot vērtnes, krāsai jābūt nedaudz pāri ķītējumam uz stikla, lai mitrums neiekļūtu aiz ķītes. Ārējās metāla detaļas apstrādāta ar svina mīniju.

Gruntēšana - koksnes virskārtas piesūcināšana.

- Gruntēt ar karstu lineļlas un terpentīna šķidrumu, kas ir inerts pret krāsojamo virsmu un ir pietiekoši pastāvīgs ķīmiskā ziņā.
- Virsmu gruntēt vairākas reizes (līdz pat 4) ievērojot starpžūšanai nepieciešamo laiku.
- Lineļlai labi jāiesūcas koka virskārtā, taču tas nedrīkst radīt spīdīgu virskārtu. Pēdējo kārtu ieklāt ar karstu lineļlas un terpentīna maisījumu attiecībās 1 pret 5. Lieko noslauka ar tekstiliju vai tehniskām papīra salvetēm. Gruntējums nedrīkst būt “treknāks” kā krāsojums.
- Obligāti jāgruntē visas šuves, spraugas.
- Gruntētai virsmai jābūt tīrai un sausai. To nedrīkst veikt mitrā laikā vai saulgozī.
- Lineļla oksidējoties rada siltumu. Tāpēc visas tekstilijas vai papīrs, kas bijis saskarē ar lineļlu pēc lietošanas obligāti jāiegremdē tvertnē ar ūdeni.

Krāsošana ar lineļlas krāsu

- Šī metodiski pareizi izpildīta darba sastāvdaļa nodrošina koka virsmas papildus aizsardzību un vienlaicīgi garantē estētisku kvalitāti.
- Krāsot tikai uz pilnīgi nožuvuša gruntējuma un šuvējuma.
- Krāsojumam jābūt plānam, lai tas saglabātu elastību, bet vienlaicīgi tam jābūt pietiekoši sedzošam, lai āderējuma fonu varētu uzklāt divas reizes. Otrā kārtā jāklāj, kad pirmā ir pilnīgi nožuvusi.
- Kad āderējuma fona tonis ir pilnībā nožūjis un nosedzošs, tad āderējuma vietu pārklāj ar paredzēto dzīslējuma toni un pārvelk ar āderēšanai paredzētiem instrumentiem (otu, suku, ķemmi). Fona un dzīslējuma krāsu toni skatīt pielikumā, krāsu inventarizācijā – 19.gs. 4.cet. ailē.

Fotofiksācija

Ēkas kopskats.

Durvju virsgaismas logs.

Durvju pretskats

Orģinālais durvju rokturis. Attēlā redzams zudušais koka tvareklis un viena
nosegvairodziņa plāksne

Durvju apakšējā daļa

Sākotnējā durvju vira

Durvju vērtnes sākotnējais augšējais fiksators (baskvils)

Durvju vērtnes apakšējais fiksators, kas laika gaitā aizstājis sākotnējo fiksatoru. Tas jāizgatavo jauns pēc esošā augšējā fiksatora analoga

Sākotnējā durvju slēdzenes kasete.